

Nader onderzoek soorten

NADER ONDERZOEK **EGEL/(STEEN)MARTER**

Locatie onderzoek:
Hullerweg Nunspeet

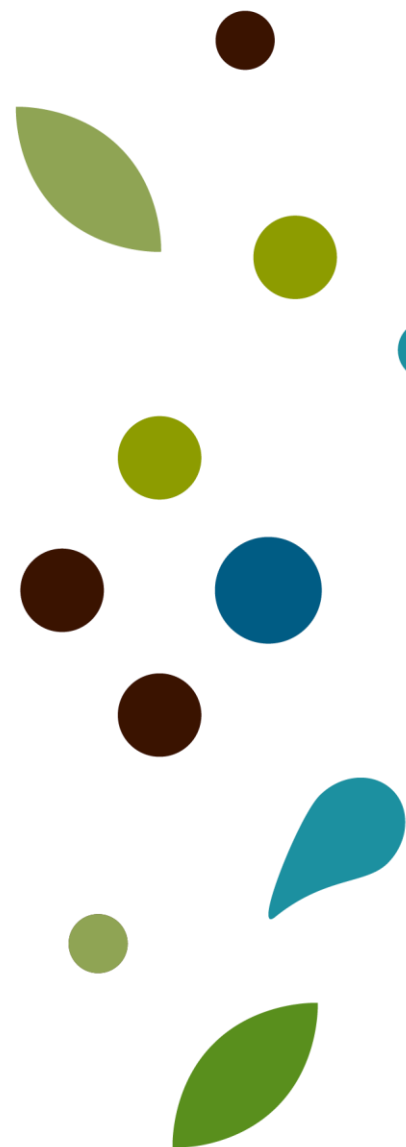
Datum: 7 november 2024
Project: NOE51096

1. Colofon

Onderzoek	Nader onderzoek egel/marterachtigen
Document	NOE/NOM 51096
Datum	7 november 2024
Locatie	Hullerweg; Nunspeet
Opdrachtgever	Gemeente Nunspeet
Opdrachtnemer	Ecofect
Ecoloog	P. Wiegel / A. van der Voort
Adres	Laan 21, 8071 JG Nunspeet
Telefoon	06-12918775
Email	info@ecofect.nl
Internet	www.ecofect.nl
KvK-nummer	87036487
Btw-identificatienr.	NL864184311B01
Rekeningnummer	NL39 RABO 0198 8908 69

INHOUD

1. Colofon	2
2. Samenvatting	4
3. Inleiding	5
3.1 Aanleiding	5
3.2 Planlocatie	5
4. Wettelijk kader	6
4.1 Wet natuurbescherming	6
4.2 Vrijgestelde soorten	9
4.3 Onderzoeksmethode	9
4.4 Ecologie	11
5. Resultaten en conclusie	17
Disclaimer	20
Literatuurlijst	21

Samenvatting

Het bureau-onderzoek, habitatgeschiktheidsonderzoek en de cameravallen geven geen aanleiding om aan te nemen dat de egel gebruik maakt van de planlocatie. Het bureau-onderzoek, habitatgeschiktheidsonderzoek en de cameravallen geven aanleiding om aan te nemen dat de steenmarter gebruik maakt van de planlocatie als rust- en verblijfplaats. Een vergunning schadelijke handeling flora- en fauna-activiteit Omgevingswet betreffende de steenmarter zou dan ook moeten worden aangevraagd bij het Bevoegd Gezag.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Met de voorgenomen ontwikkelingen aan de Hullerweg te Nunspeet heeft de gemeente Nunspeet aan Ecofect B.V. opdracht gegeven een nader onderzoek egel en marterachtigen uit te voeren t.b.v. het vergunning traject en inzicht te verschaffen of de geplande uit te voeren werkzaamheden conflicteren met de Omgevingswet. Voorliggend rapport geeft inzicht in het wettelijk kader, de gebruikte methodiek en de resultaten van het uitgevoerde onderzoek.

Uit het verkennende natuurwaardenonderzoek en een habitatsgeschiktheidsonderzoek ter plaatse is gebleken dat het plangebied functies kan hebben voor de egel en kleine marterachtigen en dat de aanwezigheid van deze soort aannemelijk is.

De egel en steenmarter zijn in Gelderland beschermd op basis van de Omgevingswet. Dit betekent dat zonder vrijstelling, of d.m.v. een goedgekeurde gedragscode of vergunning deze soorten niet mogen worden verwond of gedood, en dat vaste rust- en verblijfplaatsen niet mogen worden beschadigd of vernield.

1.2 Planlocatie

De planlocatie betreft een braakliggend gebied met daarvoor een autosloopbedrijf, het gemeentedeptot en een weiland. Op figuur 1 is het achterste deel te zien als autosloopbedrijf, echter bij locatiebezoek is dit gedeelte niet meer in gebruik. Op de planlocatie zijn tevens nog enkele kleine opstallen aanwezig in de vorm

2. Wettelijk kader

2.1 Omgevingswet

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Deze wetgeving vervangt o.a. de Wet natuurbescherming. In deze wet is o.a. de bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden geregeld. Dit onderzoek beperkt zich tot soortbescherming marterachtigen.

Een 'flora- en fauna-activiteit' is volgens de definitie van het begrip zoals uitgewerkt in de bijlage bij art. 1.1 Omgevingswet een: 'activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten'. Anders dan bij een 'Natura 2000-activiteit', waarvan pas sprake is als een activiteit leidt tot een kans op significante gevolgen op beschermde Natura 2000-gebieden, is er al sprake van een 'flora- en fauna-activiteit' als het een mogelijk gevolg heeft voor één van nature in het wild levend dier of plant, ongeacht of deze soort beschermd is volgens de Omgevingswet.

Doordat in de definitie wordt verwezen naar 'van nature' in het wild levende soorten, gaat de definitie niet op voor niet-van nature voorkomende soorten. Met andere woorden, de regels voor flora- en fauna-activiteiten gelden niet voor soorten die buiten het natuurlijk verspreidingsgebied voorkomen of exoten, tenzij specifiek vermeld. Als er sprake is van een flora- en fauna-activiteit, dient er rekening te worden gehouden met de regels in art. 11.27 Bal (specifieke zorgplicht), art. 11.28 Bal (voorkomen onnodig lijden dieren) en de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.5 Bal (vergunningplicht bij schadelijke handelingen, regels vergunningsvrije gevallen). Hoewel de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.5 Bal alleen betrekking hebben op de bij wet beschermde soorten, gelden de artikelen 11.27 en 11.28 ook met betrekking tot de niet-beschermde soorten.

Specifieke zorgplicht flora en fauna In het Bal is een specifieke zorgplicht opgenomen voor onder meer alle 'flora- en fauna-activiteiten' die, zoals hiervoor aangegeven, vrijwel alle ruimtelijke activiteiten betreft (art. 11.27 Bal).⁸ Deze specifieke zorgplicht komt in de plaats van de algemene zorgplicht die in de Omgevingswet staat (zie hiervoor).⁹ Iedereen die een flora- en fauna-activiteit uitvoert, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.27, 1e lid Bal). In het tweede lid staat de nadere uitwerking van de specifieke zorgplicht. In het tweede lid onder a is er met betrekking tot de reikwijdte van de zorgplicht voor flora- en fauna-activiteiten aangegeven dat deze plicht in ieder geval inhoudt dat moet worden nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid van een aantal type soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn. Deze soorten betreffen in Nederland van nature voorkomende: • Vogelrichtlijn-soorten zoals genoemd in bijlage I Vrl en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, 2e lid Vrl; • Habitatrichtlijn-soorten als opgenomen in bijlage II, IV en V Hrl; • nationaal beschermde soorten (bijlage IX Bal); • dieren of planten die staan opgenomen op de Rode Lijsten; • voor die soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats. Als deze aanwijzingen er zijn, moet worden vastgesteld of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten voor dieren van die soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rustplaatsen en hun eieren, of voor planten van die soorten.

Zijn nadelige gevolgen niet uit te sluiten, dan wordt gevraagd om na te gaan welke nadelige gevolgen kunnen optreden en passende preventieve maatregelen te nemen, de activiteit te staken, of, als dat niet kan, passende herstelmaatregelen te nemen. Verder wordt er ook gevraagd om tijdens en na het verrichten van de activiteit na te gaan of de getroffen passende preventieve maatregelen de beoogde effecten hebben. De zorgplicht geldt altijd voor alle in het wild levende soorten, ongeacht een eventueel van toepassing zijnde vrijstelling,

gedragscode of vergunning. De zorgplicht voor soorten is bovendien niet beperkt tot de dieren en planten zelf, maar ook tot de directe leefomgeving van de soorten. Dat betreft voor dieren de foerageergebieden, rust en vaste verblijfplaatsen en plaatsen voor het grootbrengen van de jongen. Mochten de zorgplichtbepalingen niet helder genoeg zijn, dan staat het bevoegd gezag vrij om middels maatwerkregels (artikel 11.29 Bal) of maatwerkvoorschriften (artikel 11.31 Bal) deze te verduidelijken. Bijvoorbeeld door het opnemen van regels in een provinciale Omgevingsverordening of het stellen van een maatwerkvoorschrift of vergunningsvoorschrift. Zoals ook aangegeven hiervoor met betrekking tot de specifieke zorgplicht voor Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden, is de kern van de zorgplichtbepaling voor flora- en fauna-activiteiten dat als er sprake is van nadelige gevolgen op in het wild voorkomende soorten, deze, indien redelijkerwijs kan worden gevergd, moeten worden voorkomen, beperkt of ongedaan worden gemaakt. Ook in art. 11.27, tweede lid wordt verwezen naar passende preventieve maatregelen of passende herstelmaatregelen. In art. 11.27, tweede lid onder b Bal wordt aangegeven dat er moet worden 'vastgesteld' of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten. Daarnaast zijn de overige voorwaarden in het tweede lid onder c t/m f zodanig concreet dat in deze bewoording kan worden gelezen dat er aantoonbaar aan deze voorwaarden moet worden voldaan, zeker ook met in het achterhoofd dat de specifieke zorgplichten in de Omgevingswet zowel bestuurlijk als strafrechtelijk kunnen worden gehandhaafd.

Om aantoonbaar aan de voorwaarden van de specifieke zorgplicht te kunnen voldoen, is het noodzakelijk dat de toetsing aan de zorgplichtbepalingen in een Natuurwaardenonderzoek of nader onderzoek wordt vastgelegd. Hiertoe kan door ecologische adviesbureaus – naast een bureaustudie door raadpleging van verspreidingsgegevens in tools zoals de NDFF – een 'Habitatcheck' worden uitgevoerd naar het voorkomen van de genoemde soorten, op basis van de geschiktheid van het aanwezige habitat als leefgebied van deze soorten. Afhankelijk van het aan te treffen habitat, kan daardoor goed inzicht worden verkregen in het mogelijk voorkomen van soorten of soortgroepen. Of een nader onderzoek ook naar redelijkheid kan worden gevergd om de aanwezigheid te kunnen uitsluiten, zal afhangen van de opdrachtgever. Vervolgens moet worden beschreven in de Natuurwaardenonderzoek of nader onderzoek of nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten of dat deze kunnen worden voorkomen, beperkt of ongedaan kunnen worden gemaakt door maatregelen zoals hiervoor aangegeven.

De soortenbeschermingsregimes

In de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.4 Bal zijn de verschillende soortenbeschermingsregimes opgenomen:

- § 11.2.2 Bal: omgevingsvergunning soorten Vogelrichtlijn
- § 11.2.3 Bal: omgevingsvergunning soorten Habitatrichtlijn
- § 11.2.4 Bal: omgevingsvergunning andere soorten

Onder iedere paragraaf zijn de vergunning plichtige gevallen en de vergunningsvrije gevallen aangegeven. In de Omgevingswet wordt niet meer gesproken over verbodsbepalingen waarvoor een vergunning of vrijstelling kan worden verleend, maar over schadelijke handelingen die leiden tot een vergunning plichtig geval. De inhoud van de schadelijke handelingen komen overeen met de verbodsbepalingen van de soortenbeschermingsregimes uit de Wnb, aangezien deze rechtstreeks voortkomen uit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en internationale Verdragen en betreffen de volgende schadelijke gevallen:

Schadelijke handelingen Vogelrichtlijn (art. 11.37 Bal):	Schadelijke handelingen Habitatrichtlijn (art. 11.46 Bal):	Schadelijke handelingen andere soorten (art. 11.54 Bal)
Het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in art. 1 Vrl	Het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren Hrl bijlage IV, onder a, Bern bijlage II, Bonn bijlage I (ex. vogels art. 1 Vrl);	Het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A
Het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels	Het opzettelijk verstoren van dieren	Het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren
Het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels	Het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren	
Het opzettelijk storen van vogels*	Het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren	Het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, onwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B
	Het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, onwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b Hrl of bijlage I verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied	

Tabel 1 – Beschermingsregimes schadelijke handelingen

De Omgevingswet onderscheidt drie verschillende beschermingsregimes, met elk hun eigen verbodsbepalingen (zie tabel 1). De eerste twee categorieën zijn gebaseerd op de door de Europese Unie opgestelde Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Het 3e beschermingsregime, andere soorten, betreft soorten die niet op Europees niveau beschermd zijn, maar wel op landelijk niveau (nationaal beschermde soorten). Daarnaast geldt dat voor alle soorten de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat men bij werkzaamheden met mogelijk negatief effect op planten en dieren, maatregelen dient te nemen (binnen wat redelijkerwijs verwacht van men kan worden) om onnodige schade aan planten of dieren te voorkomen.

Als door het tijdig nemen van (effectief bewezen) maatregelen een vaste rust- en verblijfplaats in stand blijft, en daardoor geen verbodsverboden uit de Wnb worden overtreden, is een ontheffingsaanvraag niet noodzakelijk. Wel is het dan van belang om een en ander onderbouwd vast te leggen in een mitigatieplan /

projectplan, voor het geval er een handhavingsverzoek of toezicht aan de orde is kan ondanks het nemen van maatregelen niet worden voorkomen dat verbodsbepalingen/schadelijke handelingen worden overtreden, dan is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.

2.2 Vrijgestelde soorten per provincie

Een provincie kan besluiten om een vrijstelling uit te geven van een bepaald soort. Deze vrijstellingen kunnen verschillen van provincie tot provincie (tabel 2). Wanneer er een vrijstelling geldt voor een betreffend soort, dan geldt er voor dit soort enkel een algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat men bij werkzaamheden met mogelijk negatief effect op planten en dieren, maatregelen dient te nemen (binnen wat redelijkerwijs verwacht van men kan worden) om onnodige schade aan planten of dieren te voorkomen. De provincie Gelderland heeft de egel vrijgesteld, maar omdat bij de werkzaamheden essentieel leefgebied verloren kan gaan is er een nader onderzoek uitgevoerd. Daarbij geldt de specifieke zorgplicht. De steenmarter is niet vrijgesteld in Gelderland.

Vrijgestelde soorten per provincie																
Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam		Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelderland	Utrecht	Noord-Brabant	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Holland	Limburg	Ministerie EZ (Amvb RN art. 3.31)
Zoogdieren																
Egel	Erinaceus europaeus	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Steenmarter	Martes foina		x												x	
x1 = vrijstelling geldt in de periode maart- april en juli tot en met november x2 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met februari x3 = vrijstelling geldt in de periode juli, augustus en september x4 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met 15 oktober x5 = de vrijstelling voor deze soorten wordt ingetrokken met de inwerkingtreding van de Omgevingsverordening 2022																

2.3 Onderzoeksmethode

Voor de egels en steenmarter is geen kennisdocument opgesteld. De onderzoeksmethode die is gekozen is een beproefde methode om de aanwezigheid en functies van egel en marterachtigen vast te stellen of uit te sluiten. De wijze van onderzoek en de eventueel te nemen maatregelen zijn opgesteld volgens de structuur van de kennisdocumenten van andere beschermde soorten, met name kleine marterachtigen.

Er is gekozen voor een tweetal onderzoeksmethoden: een cameraval met een gewone wildcamera en met de zogenaamde struikrover. De Struikrover® is een onderzoeksinstrument speciaal ontworpen buis waarmee alle in Nederland voorkomende marters en andere roofdieren (bv. vos, wasbeer, wasbeerhond) met een wildcamera gefotografeerd of gefilmd kunnen worden. Maar ook zangvogels zijn er goed mee op beeld vast te leggen. Bij het vleermuisonderzoek (NOV51095) is ook gekeken en geluisterd naar de egel en marterachtigen.

De Struikrover is een verdere optimalisatie van eerder uitgedachte onderzoeksinstrumenten en voldoet aan de volgende eisen: Geschikt voor inventarisatie van egels

- Goedkoop lokmiddel dat detectiekans maximaliseert
- Vrijwel onzichtbaar in het veld te plaatsen

Figuur 4 – Optimale onderzoeksperiode voor kleine marterachtigen, waarin egel is meegenomen.

Met functioneel leefgebied wordt het gebied bedoeld dat door de egel en marters ook daadwerkelijk wordt benut. Terreinen die te weinig dekking bieden als weiden, akkers, wegen etc. zijn ongeschikt en worden daar dus niet in meegenomen. Het onderzoek is uitgevoerd d.m.v. het plaatsen van een tweetal struikrovers in de periode van juli t/m september met een duur van minimaal 8 weken.

Struikrover

Wildcamera

Wildcamera

Struikrover

2.4 Ecologie

West Europese Egel

Latijnse naam: *Erinaceus Europaeus*

Grootte: 200-300mm

Gewicht: 800-1200 gr

Kenmerken

De west Europese egel behoort tot de familie egels. Het is een insecteneter die met schemer en nacht actief wordt. Overdag trekken ze zich terug in nesten bestaand uit bijvoorbeeld, mos of gebladerte. Het uiterlijk van de egel is duidelijk kenmerkend aan de stekels of de rug en de kop. De stekels zijn vaak bruin tot zwart van kleur. De buik is vaak wit tot bruin van kleur. Het formaat van een exemplaar van kop tot romp kan variëren tussen de 200 en 300 mm. Dit is afhankelijk van leeftijd en geslacht. Een gezond gewicht zit tussen de 800 en 1200 gram. De egel heeft een spitse snuit en heeft voor nachtdier kleine ogen.

De egel is een zoogdier, dat betekent dat hij plat op zijn voetjes loopt. Als de egel loopt lijkt het of hij heel dicht bij de grond zit, maar dit is maar schijn. De egel houdt bij het voedsel zoeken zijn pootjes wat krom onder zijn lijfje, maar zodra de egel ergens voor weg loopt, komt hij omhoog en staat dan rechtop waardoor hij erg hard kan lopen.

Bij gevaar kan de egel zich oprollen tot een bal waarbij de stekels overeind worden gezet. Dit zorgt ervoor dat predatoren niet bij de zachte buik van de egel kunnen komen. De korte nek en kleine staart helpen mee bij dit afweermecanisme. Het aantal stekels hangt af van de leeftijd en bedraagt 3.500 voor pas zelfstandige jongen tot 7.000 en meer voor volwassen egels. Onder de huid van de stekels bevindt zich een sterk ontwikkelde spierlaag, die het de egel mogelijk maakt zich op te rollen tot een bal. Onder de spierlaag zit een vetlaag, die vooral naar de winter toe dik is.

Orgaan van Jacobson

Een bijzondere eigenschap van egels is dat ze beschikken over het orgaan van Jacobson. Dit extra zintuig ligt tussen het gehemelte en de neusholte. Met dit orgaan worden nieuwe luchtjes onderzocht. Eerst ruikt de egel aan de nieuwe geur, daarna komt er een flinke hoeveelheid speeksel vrij. Als de ervaring is verwerkt smeert de egel het speeksel op zijn rug. Dit laatste doet de egel om het orgaan weer schoon te maken.

Habitat/biotoop

Egels houden van zogenaamde randzones, die gekenmerkt worden door een mozaïek van vegetatiepartijen met struiken en bomen, en open gebieden, zoals graslanden. De dichte vegetatie biedt dekking bij gevaar en is geschikt voor het maken van een slaapplek, terwijl in de meer open stukken gevoerd wordt. Egels houden naast randzones ook van gevarieerde, kleinschalige landschappen met veel dekking en voedsel. Bosranden, houtkanten, struweel, boomgaarden en (natuurlijke) tuinen en parken vormen een optimaal leefgebied. De egel is een cultuurvolger en leeft ook in de nabijheid van bebouwing.

Egels voeden zich vooral met kleine ongewervelden, zoals kevers, regenwormen, slakken en rupsen. Ook kleine gewervelde dieren, zoals jonge muizen, amfibieën en vogels, maar ook aas, plantaardig materiaal en allerlei resten van achtergelaten menselijke etenswaren maken in kleine mate deel uit van hun dieet.

Winterslaap

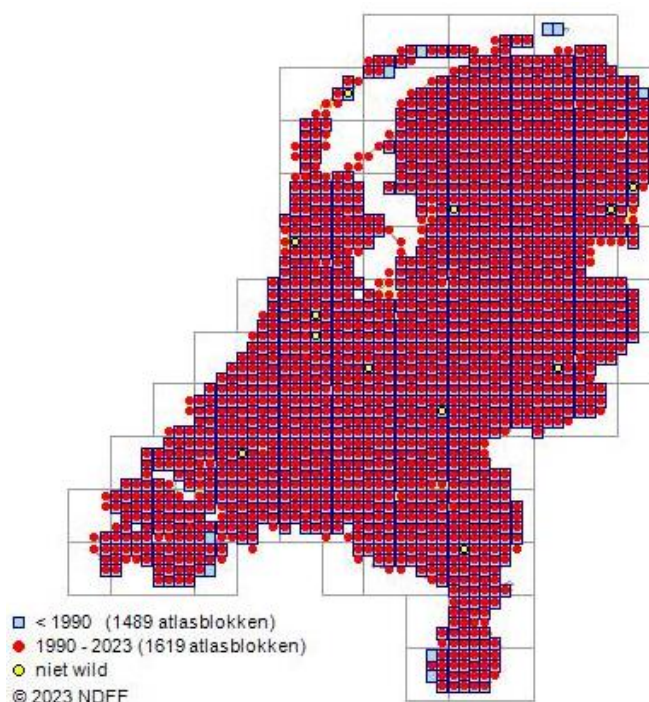
Egels houden een winterslaap. Ze doen dat in een holletje dat bekleed is met een dikke laag bladeren. De meeste volwassen egels kruipen eind november in hun holletje en de jongen wachten daar meestal mee tot eind december. Tijdens de winterslaap daalt de lichaamstemperatuur van de egels sterk (van 35,5 C naar 5,0 C) en ook de hartslag en de ademhaling lopen flink terug (hartslag: van 180 naar 9 slagen per minuut, ademhaling: van 45 naar 3 keer per minuut). Egels leven tijdens hun winterslaap van de vetreserves die ze in de maanden daarvoor hebben opgebouwd. Tijdens de winterslaap verliezen egels bijna 25% van hun lichaamsgewicht. Wanneer de egels eind april uit hun winterslaap ontwaken, gaan ze direct op zoek naar eten om hun gewicht zo snel mogelijk weer op het oude gewicht te krijgen.

Voortplanting

In mei en juni gaan egels paartjes vormen. Na de bevruchting duurt het nog zo'n 30 tot 40 dagen voordat de jonge egeltjes geboren worden. De kleintjes worden geboren in een nest van mos, gras en bladeren. De meeste egelwifjes krijgen één keer per jaar 3 tot 6 jongen, die ergens tussen eind juli en half oktober geboren worden. Egeltjes worden blind en doof geboren. Vlak na hun geboorte zijn ze ook nog vrij kaal. Maar als je goed kijkt zie je toch een paar kleine, bleke stekeltjes zitten. Na ongeveer twee weken gaan de oogjes open. De egeltjes lijken dan ook al veel meer op hun ouders, want de kleine bleke stekeltjes van het begin zijn uitgegroeid tot grote, sterke stekels. Nog eens vier weken later zijn de jonge egels zelfstandig. Ze drinken dan geen melk meer bij hun moeder, maar zoeken zelf hun eten bij elkaar.

Verspreiding

De West-Europese egel komt vrijwel overal in Nederland voor (zie figuur 3), net als in de rest van Europa. De verspreiding is goed in kaart gebracht vanwege zijn bekendheid bij het grote publiek en de vele verkeersslachtoffers.

Figuur 3 – Nationale verspreidingsgegevens van de Egel @NDFF 2023

Steenmarter

Latijnse naam: *Martes foina*

Grootte: 400-520mm

Gewicht: 1400-2100 gr

Kenmerken

De steenmarter heeft ongeveer het formaat van een slanke kat. De vacht is asgrauw tot grijsbruin met een (grijs)witte ondervacht (ook wel wolhaar genoemd). De bef is wit of roomachtig en loopt vaak door tot op de poten. Jonge steenmarters zijn eerst grijs-wit, daarna blauwachtig van kleur. De oren zijn klein en kort behaard, de ogen zijn donker en hij heeft een kleine snuit met roze neus en donkere snorharen. De poten zijn kort en elke voet heeft vijf tenen met scherpe nagels en zoolkussentjes. De staart is rond, lang behaard en wollig.

Steen- en boommarter zijn ongeveer even groot. Ook de behendigheid, souplesse en klimvaardigheid hebben ze gemeen. Zelfs de samenstelling van het voedsel vertoont veel overeenkomst. Het belangrijkste verschil in het uiterlijk is de kleur van de ondervacht: licht bij de steenmarter en donker bij de boommarter.

De steenmarter wordt vaak een cultuurvolger genoemd. Op veel plaatsen lijkt hij gebonden aan bebouwde gebieden en cultuurlandschappen. De soort komt door zijn grote aanpasingsvermogen echter in vrijwel alle biotopen voor. Voedsel en dekking zijn bepalend voor de habitatkeuze van de steenmarter.

Habitat/biotop

Het verspreidingsgebied van de steenmarter omvat een groot deel van Europa. In IJsland, Groot-Brittannië en Ierland, Noorwegen, Zweden, Finland en het noorden van Rusland komt hij niet voor. In Nederland kwam de steenmarter vroeger bijna overal voor. In het begin van de tweede helft van de vorige eeuw was het areaal van de steenmarter teruggedrongen tot oostelijk Nederland en Zuid-Limburg, maar de laatste decennia is zijn areaal weer sterk uitgebreid. Anno 2010 ontbreekt de soort alleen nog in het gebied van de Grote Rivieren, Utrecht, Noord- en Zuid-Holland, al zijn er waarnemingen uit Rotterdam en de Zeeuwse Eilanden, behalve Zeeuws Vlaanderen waar de soort wel voorkomt.

De steenmarter dankt zijn naam aan zijn voorkeur voor steenachtige biotopen en schuilplaatsen, zoals steengroeven, rotsige hellingen en gebouwen. De steenmarter komt vooral voor in parklandschap, maar ook in volkomen bosloze gebieden, steengroeven en rotsige hellingen. Hij is vooral te vinden in de nabijheid van dorpen en boerderijen en tegenwoordig zelfs in grote steden (de steenmarter is een 'cultuurvolger'). Hij heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang, omdat de steenmarter daar zijn voedsel zoekt. In de bergen komt de steenmarter tot een hoogte van 2400 meter voor.

Territorium en verblijfplaats

Zowel het mannetje als het vrouwtje van de steenmarter hebben een eigen territorium en leven solitair. Het territorium van een mannetje overlapt dat van meerdere vrouwtjes. De grootte hangt af van de kwaliteit van het gebied waar de marter leeft. In Nederland bedraagt de grootte 80-700 hectare. Oudere steenmarters en steenmarters in de stad hebben kleinere leefgebieden. Dit komt omdat oudere dieren de betere leefgebieden hebben en dieren in de stad een gunstigere voedselsituatie hebben.

De grenzen van een territorium worden gemarkeerd met urine en met geurstof uit kliertjes in de voetkussentjes van de achterpoten (ook geurklieren bij mondhoeken en anus). Indringers die zich hierdoor niet laten tegenhouden, worden met heftige gevechten en geschreeuw verjaagd. Deze botsingen vinden vaak in augustus, september en oktober plaats, wanneer jonge dieren hun eigen territorium moeten zien te veroveren.

De steenmarter heeft binnen zijn leefgebied soms wel tientallen schuilplaatsen, die hij echter niet allemaal even frequent gebruikt. Dit kunnen bijvoorbeeld boomholtes, takkenhopen, dichte struwelen, zolders of kruipruimtes zijn. Maar ook spouwmuren of ruimten onder de dakbedekkingen. De steenmarter kan al door openingen van 5-6 cm kruipen om bij een schuilplaats te komen.

Voortplanting

De paartijd (ook wel ranstijd genoemd) van de steenmarter, loopt van juni tot augustus. De mannetjes leveren dan onder luid gekrijs en geblaas gevechten om vrouwtjes te veroveren. Het vrouwtje is ongeveer 10 dagen loops en wordt soms door meerdere mannetjes gedekt. In deze periode ruiken de steenmarters zeer sterk en zo kunnen de verschillende geslachten elkaar gemakkelijk vinden.

Na een verlengde draagtijd van 9 maanden (na de bevruchting deelt de eicel zich een aantal maal en gaat dan in een rustfase. Pas rond januari nestelt de eicel zich in de baarmoeder en vanaf eind februari - maart ontwikkelt het embryo zich verder), worden in maart of april 1-4 jongen geboren. De jongen zijn dan ongeveer 10 cm groot, hebben een grijs-witte vacht en hun ogen gaan pas na 5 weken open. Ze worden 2 maanden gezoogd en vanaf 6 weken krijgen ze ook vast voedsel.

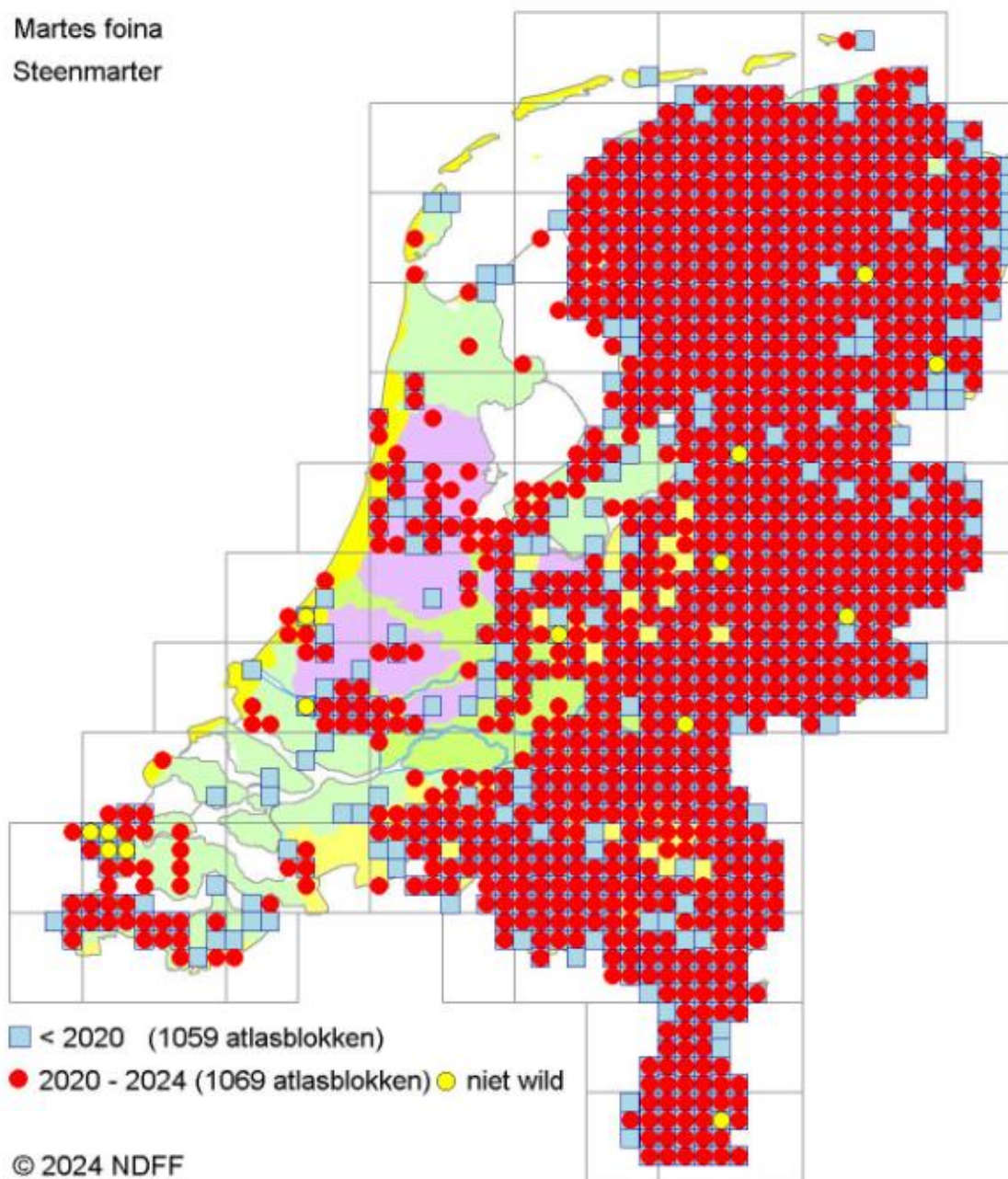
Na ongeveer 3 maanden zijn de jongen zelfstandig en dan leren ze onder leiding van de moeder de omgeving kennen. De geurklieren in de voetzolen van de moeder, maken het mogelijk voor de jongen om de moeder te volgen over de marterpaden. In de nazomer zoeken de jongen een eigen territorium. Steenmarters kunnen ruim 10 jaar oud worden. In gevangenschap zelfs 18 jaar.

Verspreiding

De steenmarter komt in grote delen van Nederland voor (zie figuur 3), net als in de rest van Europa.

Verspreidingskaart

Martes foina
Steenmarter

© 2024 NDFF

[bekijk de soortpagina op verspreidingsatlas.nl](https://verspreidingsatlas.nl)

Figuur 3 – Nationale verspreidingsgegevens van de Steenmarter @NDFF 2023

3. Resultaten en conclusie

In de zomer van 2024 is er onderzoek uitgevoerd doormiddel van het plaatsen van cameravallen (2x struikrover/2x wildcamera). Deze zijn geplaatst op locaties die vrij is van menselijke activiteit en in potentie geschikt is als (migratie)route voor egels en marters. Het plangebied is habitatgeschikt voor de egel en marters door de aanwezigheid van struwelen en verbindingzones. In combinatie met de waarnemingen die gedaan zijn door de cameras is het dan ook aannemelijk dat het plangebied als rust- en verblijfplaats wordt gebruikt door de steenmarter. Daarnaast is de nabije omgeving van het plangebied minder geschikt voor de egel en marters vanwege het bebouwde karakter en het ontbreken van groene zones.

De aantrekkende werking van de geurende sardientjes heeft een kat gelokt naar de Struikrover. Daarnaast zijn nog waarnemingen gedaan van de (spits)muizen, wild konijn, koolmees en merel. Naast nog diverse insecten en slakken is er een steenmarter op beeld vastgelegd. De wildcamera's zijn op twee locaties geplaatst evenals de Struikrovers. De eerste camera is in een bospassage geplaatst naast een onverhard pad. De andere camera was aan de rand van het plangebied geplaatst. Camera twee heeft de meeste hits opgeleverd als het aankomt op (spits)muizen en een marter. De grootte van de home range is onder andere afhankelijk van het seizoen, leeftijd, sekse en voedselaanbod. Onder optimale omstandigheden kan 10 hectare functioneel leefgebied al genoeg zijn voor een vrouwtje (Hofmeester & Dekker, 2016). Territoria kunnen tot enkele duizenden hectare groot zijn. Dit gebied is kleiner dan deze genoemde afmetingen.

Voor de steenmarter geldt dat deze soort zich in kleinschalige opgedeelde landschappen worden aangetroffen. Om bestaand (potentieel) leefgebied te kunnen herkennen of om nieuw leefgebied te realiseren is het goed om een beeld te hebben van waar leefgebied van steenmarters aan moet voldoen en welke functies het vervult. Het leefgebied vervult de volgende ecologische functies:

1. Foerageergebied met voldoende dekking
2. Verbindingen met andere leefgebieden
3. Rust- en voortplantingsplaatsen
4. Water Foerageergebied met voldoende dekking

Steenmarters zijn op nationaal niveau in alle provincies terug te vinden. Ze zijn te vinden aan randzones waar voldoende dekking is. Daarnaast moeten ze ook toegang kunnen hebben tot graslanden als foerageergebied. Dit zijn de hoofdelementen die aanwezig moeten zijn. Anderde landschapselementen die potentie kunnen bieden voor de steenmarters zijn:

- Groene oevers
- Houtkanten
- Takkenrillen
- Bosranden
- Rommelhoekjes
- Struweel
- Boomgaarden
- Hoge graslandvegetatie
- (Wilgen-)singels
- Graften en steilranden
- Greppels
- Rietlanden'

Conclusie

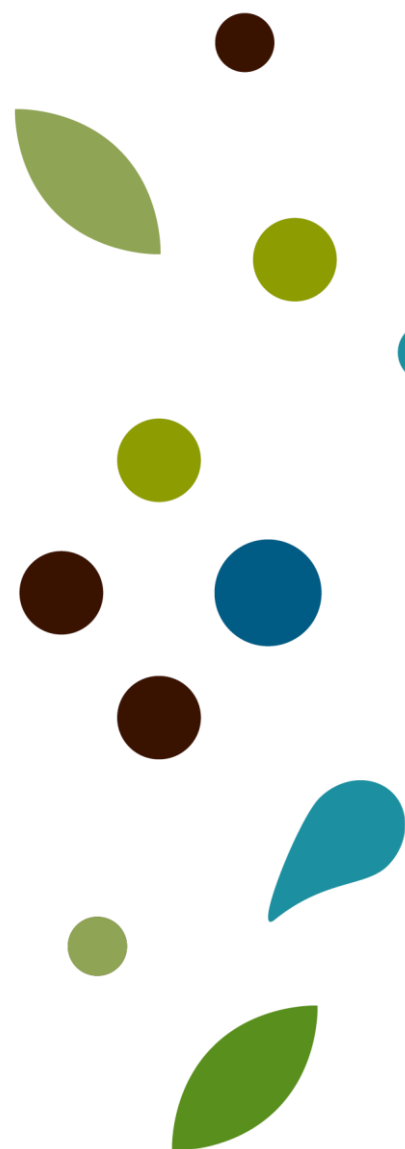
Het bureau-onderzoek, habitatgeschiktheidsonderzoek en de cameravallen geven aanleiding om aan te nemen dat de steenmarter gebruik maakt van de planlocatie. Een vergunning schadelijke handeling flora en

fauna-activiteit zou dan ook moeten worden aangevraagd om een overtreding van de Omgevingswet te voorkomen.

Disclaimer

Deze rapportage is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven. Niets uit deze rapportage mag, met uitzondering van de opdrachtgever, worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, kopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van Ecofect B.V., noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is. Ecofect B.V. is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere gegevens verkregen. De opdrachtgever vrijwaart Ecofect B.V. voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

© 2023 Ecofect B.V.; Nunspeet

Literatuurlijst

Digitale bronnen:

<https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/steenmarter>

<https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/egel>

<https://www.natuurmonumenten.nl/dieren/egel>

<https://waarneming.nl/species/390/>

<https://ndff.nl>